

 scriori
remarcabile

compilație de
SHAUN USHER

Artă

Pentru Sarah

O scrisoare este o bombă cu ceas,
un mesaj închis într-o sticlă,
o incantație, un strigăt după
ajutor, o poveste, expresia unei
frământări, o porție de dragoste,
o cale de a crea o legătură
prin cuvinte. Această formă
simplă, genială și democratică
de artă rămâne o modalitate de
comunicare puternică și, în ciuda
oricărei revoluții tehnologice în
care ne-am afla, scrisoarea e un
lucru viu și, întocmai literaturii,
va supraviețui.

INTRODUCERE

Gândește-te la această carte ca la o galerie de artă.

Și mai bine, gândește-te la ea ca la o galerie de artă care îți încape în buzunar, fără reguli de care să ții seama. *Da*, poți să atingi exponatele. *Bineînțeles*, poți să faci fotografii cu blițul pornit. Și *nu*, nu ți se cere să vorbești în șoaptă. Pe pereții acestei galerii sunt expuse treizeci de scrisori remarcabile, fiecare dintre ele aducând, într-un fel sau altul, lumină asupra unor momente diferite din istoria artei, spre desfătarea ta. Cele mai multe, dar nu toate, au fost scrise de-a lungul veacurilor chiar de către artiști – artiști care și-au pus o clipă deoparte creioanele, pensulele, dălțile și, în schimb, au luat tocul (sau pixul) și au așternut rânduri pe hârtie

pentru a deschide către lumea artei ferestre prin care vei privi și tu în curând.

Așa cum stă adesea în puterea artei, unele dintre aceste scrisori acționează asemenea unui portal către un timp și un spațiu anume. Întocmai cum *Car de transportat fânul* al lui Constable te poartă de îndată spre râul Stour sub un pâlc de nori într-o zi liniștită din secolul al XIX-lea, la fel și misiva sumbră și tulburătoare a lui Paul Nash, artist de război, trimisă soției sale te va arunca pe infernalul câmp de luptă din timpul Primului Război Mondial. Și la fel cum tușele ample și expresive ale *Autoportretului* lui Rembrandt reușesc să îți dezvăluie atât de multe despre un om pe care nu l-ai cunoscut niciodată, la fel și scrisoarea sfidătoare a pictoriței italiene Artemisia Gentileschi către patronul său, scrisă într-un epocă în artista nu se putea

afirma, relevă o imagine pătrunzătoare a hotărâtei sale autoare.

În plus, însuși faptul că auzi vocea unui artist reverberând din scrisorile sale poate fi o experiență stranie și palpitană. Îmi aduc aminte cu claritate momentul în care am descoperit corespondența lui Salvador Dalí, ale cărui picturi nepământene sfidează descrierea – peisajele lui fantastice presărate cu scene care fac ca mintea să-ți joace feste, împingând experiența contemplării până aproape de granițele halucinației. Nu mi-am imaginat nicio clipă că și scrisorile lui îmi vor provoca o reacție similară. Cu toate astea, iată-mă stând cu o scrisoare în mână, uimit și amuzat în egală măsură de alături aparent dezlânate precum „șani rățăcitori“ și „cuiburi de viespi anesteziate“, dar încântat să-i aud vocea tare și clar într-un mediu aparte – cumva bucuros că îi simt arta pulsând în pagini.

Pentru un artist, scrisorile reprezintă un alt mod de a-și exprima creativitatea, precum și un mijloc prin care să reflecteze la creația finală pe care o dăruiește lumii. Să ai șansa să citești despre cum percepe un artist actul creator, despre temerile lui, despre entuziasmul lui este o oportunitate mult prea valoroasă pentru a putea fi trecută cu vederea.

După ce mi-am petrecut mare parte din viața de adult cernând obsesiv corespondența altora în căutarea celei mai recente capodopere, sunt ferm convins că *unele* scrisori ar putea fi și chiar ar trebui să fie ele însele considerate opere de artă – obiecte neprețuite, având adesea relevanță culturală, care pot fi savurate și apreciate de un public cât mai larg. De aceea, în timp ce scriu, la stânga mea veghează agățată pe perete o copie înrămată a inegalabilei scrisori de încurajare a lui Sol LeWitt către Eva Hesse, colega lui de

breaslă, un fragment de corespondență atât de impresionant, de răscolitor și de incitant pentru creație, încât nu întâmplător marchează finalul cărții pe care o ții acum în mână – fiecare dintre cele aproximativ 1 000 de cuvinte ale sale creând o impresie la fel de intensă ca tușa oricărei picturi în ulei.

S-ar putea ca, la finalul vizitei tale în această galerie minusculă, să fi tentat să agăți și tu ceva la tine pe perete.

Shaun Usher
2020

Scrisorile

SCRISOAREA 01

PÂNZA ARE O PRIVIRE NEROADĂ

Vincent van Gogh către Theo van Gogh

2 octombrie 1884

Pictorul olandez Vincent van Gogh și-a găsit chemarea ca artist abia după ce a trecut de 30 de ani. Născut în Zundert în 1853, și-a petrecut anii tinereții schimbând slujbă după slujbă, singura sa preocupare reală fiind reprezentată de un devotament din ce în ce mai accentuat față de religie. În 1879, a obținut un post de misionar în Belgia, unde a trăit în sărăcie și mizerie. Familia lui, care l-a susținut ani la rând, simțea că își pierde răbdarea. La un moment dat, tatăl său a încercat chiar să îl interneze într-un azil. În 1881, cu sprijin financiar venit din partea lui Theo, fratele său mai mic, Vincent s-a apucat de pictat și, până la finalul vieții, și-a dedicat cea mai mare parte

a timpului creând opera pentru care este bine-cunoscut. În 1884, la vârsta de 31 de ani, i-a scris fratelui său această scrisoare. Șase ani mai târziu, la Auvers-sur-Oise, Vincent, pradă unei depresii profunde, avea să-și ia viața.

SCRISOAREA

Dragul meu Theo,
Îți mulțumesc pentru scrisoare, îți
mulțumesc pentru ce mi-ai trimis.
Acum fi atent. [...]

Să știi, dacă cineva vrea să facă treabă,
atunci nu trebuie să se teamă să mai dea și
greș uneori, să nu se teamă să mai facă și
câte o greșeală. Să fi bun – mulți oameni
au impresia că pentru asta e nevoie să
nu facă niciun rău, lucru neadevărat – tu
însuși ai spus cândva că e o minciună. Asta
duce doar la stagnare, la mediocritate.
Schițează pur și simplu ceva, orice când vezi
că o pânză goală te fixează cu un soi de
imbecilitate.

Nu știi cât de *paralizant* este; *privirea*
aceea dintr-o pânză goală care-i spune
pictorului: *Nu ești în stare de nimic*. Pânza

are o privire *neroadă* și îi hipnotizează pe unii pictori, astfel încât ei înșiși ajung să se preschimbe în nerozi. Mulți pictori *se tem de pânzele goale*, dar pânzei goale ÎI ESTE TEAMĂ de pictorul cu adevărat înflăcărat, care îndrăznește și a rupt pe vremuri vraja aceluși „Nu ești în stare“.

Viața însăși se desfășoară întotdeauna sub ochii noștri ca o întindere goală *lipsită de sens*, descurajantă, o suprafață demoralizantă pe care nu se află *nimic*, cum nimic nu este nici pe o pânză goală.

Dar *oricât* de lipsită de sens și de zadarnică, oricât de neînsuflețită îi pare viața, omul care are credință, energie, căldură sufletească și care știe ce e mai bine pentru el nu se lasă amăgit cu una, cu două. El intervine și face ceva, și nu renunță, pe scurt, nesocotește, „contravine“, cum se spune.

Lasă-i să spună ce-or spune pe acei teologi reci

SCRISOAREA 02

SĂ DAI DRACULUI PRESIUNILE DIN LUMEA ARTISTICĂ

Lucy R. Lippard către o Tânără Artistă
1974

În 1974, Miriam Schapiro, cofondatoare și președintă a Feminist Art Program de la California Institute of the Arts, le-a încurajat pe 17 dintre elevele sale să le scrie femeilor din lumea artei, adresându-le o solicitare: să răspundă printr-o scrisoare cu un sfat pentru o „Tânără Artistă“.

*Aceste fragmente neprețuite de corespondență au fost apoi adunate în *Anonymous Was a Woman*, o carte publicată în cadrul Women's Art Festival din acel an.*

În scurt timp, 71 de femei au răspuns solicitării, inclusiv Lucy R. Lippard, o foarte respectată și influentă

*scriitoare, curator, critic de artă și
feministă pe care foarte puțini au reușit
să o egaleze.*

O carte cu adevărat frumoasă.

THE BOOKSELLER

Întinsă pe aproape jumătate de mileniu, corespondența adunată de SHAUN USHER în acest volum alcătuieste un complex mozaic de cugetări, declarații răspicate, idei la prima inspirație, dezvăluiri despre actul creației, intimități și stări afective ce reflectă latura umană a unor genii. Din toate acestea se desprinde felul misterios în care se împletesc, de multe ori contopindu-se, arta și viața.

Seria include scrisori semnate de: **Vincent van Gogh**, **Salvador Dalí**, **Artemisia Gentileschi**, **Frida Kahlo**, **C.G. Jung**, **Henri Matisse**, **Michelangelo**, **Martin Scorsese**, **Mark Rothko** și alții.

CURTEA VECHÉ

curteaveche.ro

ISBN 978-606-44-1274-4

9 786064 412744